

ազգին սովորութենէն վեր բաներ սեպուած են . այս բանս վարպետ կերպով մը կը յիշեցընէ մեզի Մոզիկ , երբոր կ'ըսէ Հայկազն Լեոն կայսեր համար թէ էր « Ղաթաաճեոն 'ի տուրս և 'ի » բաշխել , ոչ որպէս զհոռում ուիշդ , զի » չէ սովորութի հոռումոց առատ լինել , » և ոչ յիւրեանց լեզուն ասի առատ . » այլ նա որդի հայոյ էր (Լասի) . » այս խօսքը լսելով հոռումատեաց մը կ'ուռի , և կը կարծէ որ իրեն պէս կամ իրմէ աւելի պակասաւոր մը գտնալով՝ իր երեսը կը ճերմկի . բայց մտիկ ընէ վարպետ պատմիչը ինչպէս կը վերջացընէ խօսքը . կ'ըսէ . « Եւ առաւել » քան զհայ առատատուր » էր Լեոն : Բայց ես աւելի մեծ և փառաւոր կերպով կ'ուզեմ խօսքս վերջացընել , և շատ երջանիկ կը սեպեմ մեր օրերը՝ որ ազգերնուս ծաղկիլը կը տեսնայ՝ Մշահասիրութեամբ ազգասէր անձանց . որոնք յիշուի վեհագոյն գտնուելով քան զիրենց առջինները և ժամանակակիցներէն շատը , ազգին կարօտութիւնը իրենց փափկութենէն վեր դրին . և փոխանակ իրենց քանի մը զաւակաց բաւական ժառանգութիւնը աւելի շատցընելու , հարիւրաւոր զաւակներ ունեցան իրենց կանգնած դպրոցներուն մէջ . փոխանակ քանի մը անձանց փուճ և սուտ երջանկութեան մը պատճառ ըլլալու , ճշմարիտ երջանկութեան պատ-

ճառ եղան շատերու . փոխանակ կռուոյ , նախանձու , մատնութեան , զեղխութեան առիթ արծաթը իրենց կարճ օրերուն ծախելու կամ մատուկին տակ թողլու , աւետարանական քանքարներուն պէս շահեցուցին դպրոցներով , թողակաւոր վարպետներով , ընկերութիւններով , տպել տուած գրքերով , գործարաններով , և այլն : Մոնց օրինակը կը յուսանք՝ որ ուրիշներուն ալ վարչամակով ծրարածը բանալ տայ , և ազգին նոր դիւրութիւն մը պարգեւէ . կը յուսանք ալ որ անոնց օրինակով իրենցմէ պղտիկներն ալ սորվին թէ ստակը ինչ բանի պէտք է եղեր գործածել . և ամէնքն փափագին ամէն բանէ առաջ կրթութեան համար ծախել . չքաւորներն ալ կրթութեան փափագով վազեն բարերարաց բացած դռներուն : Եւ այն վսեմախոհ և ազնուամիտ բարերարները և ազգասէրները՝ անտարակոյս ըլլան որ իրենց անունը իրենց նախնի թագաւորներէն ալ վեր պիտի գրուի . իրենց երախտիքը սրտէ սիրտ իջնալով դարէ դար պիտի անցնի . իսկ իրենց վարձքը անկէ պիտի առնուն՝ որ ըսաւ . « Մշիւ , ծառայ , որ 'ի սակաւուդ հաւատարիմ գտար , 'ի վերայ բազմաց կացուցից զքեզ . մուտ յուրախութիւն հեռուն քո » :

Հ . Դ . Մ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ԵԼՔ ԳՐԻԳՈՐԻ

ՍԵՊՏՈՅ լերանց ընդ գագաթունս օդապար
Օ Անմահութեան հատեալ յերկնից բարձր հրաւեր
Եկեղնոք թուրքեալ թեօք գայ քրնար
Ի մէջ գիշեր ըզբարայրիւ աղօթկեր .
Ղըրդին տարերք այլ ընդ այլ ,
Սարսէլ արդեօք թէ խայտալ :

Ո՛ր իմաց ընդ վէմն հակաճառիկ յառնեն ձայնք .
 Ո՛ր լոկ մահուն հովանաւոր անդաճմունք՝
 Ի՜նչ բիւրք ընդ մին վերահընչին արձագանգք
 Իբր յԱճրագած յառաօտինրս բուրմունք .
 Ի՜նչ ծերպն 'ի դուրս Ներունի
 Իբր ըզվայրացն հայր յայտնի :

Օարթնու խօսնակ գիշերոյն . շունչք իւր սրարզին ,
 Չայն ըզձայնէ առնու գեղգեղ և պարոյր ,
 Սարս 'ի ծործորս նըսեմաստուերս տարածին
 Իբր ոսկեթել առէչք 'ի քօղ սևաթոյր .
 Ի լուէ հաւիկն հեշտախօս
 Ղողան աստեղք լուսահոս :

Իսկ 'ի զիտակրն դարաւոր և վըսեմ
 Յեց 'ի ճոկան իւր երկնահորդ Ներըն սուրբ ,
 Վան ըզլուսնին ճապուկ ճաճանչս ուղիւճեմ
 Օհայաստանեօք կշռէ զհոգին վառեալ հուրք .
 Վեր քան զարծուին յառեալ շէշտ
 Թեւատարածն 'ի հրաժեշտ :

Ո՛վ վսեմութեամբ և արհաւիրք լի գիշեր ,
 Ո՛ր զհայրապետն արձանացեալ մենաւոր
 Ի՜նչ մէջ աստեղց և անդընդոյ գիտեցեր ,
 Եւ 'ի լուծիւնս քոյին մատեար քօղաւոր
 Վաղել զյետինն 'ի շըրթանց
 Պատգամ ըզհօրն հայկազանց :

Պատկեր պահուն դու անեղի և անժամ ,
 Յորում Բարձրեալն՝ յաւերժութեանց 'ի յեզր էջ
 Ետիճանեալ ընդ զօրութիւնս լուսերամ ,
 Եւ թմբերոց թափուր վըհից յանհուն մէջ
 Լըճակեալ զաջն 'ի յոլին՝
 Օերկին ու երկիր որսաց ջինջ :

Իբր ըզկըճեայ բուրգն էր մարմին Ներունւոյն ,
 Լըքն իւր լապտերք աշտարակաց անհողմոց .
 Իսկ ինք Ղրիգոր՝ նստեալ 'ի թւըս հոգւոյն
 Ի՜նչ լեռնաւետ կոհակս ամպէր սիրաբոց .
 Լըբէզ , Տարօն , Թիւլ , Թորդան ,
 Բիւրք առ նովաւ պարգեցան :

Եւ դեգերեալ շուրջ ըզբնաւին զոր ետես
 Ո՛ւր գարշապարքն աշխատասէրք ընթացան ,
 Եւ ուր զանքուն խնամոցն յորդեաց ըզհեղեղս ,
 ՅԱրտաշատայ վըհէն ցանձաւըս Սանեան ,
 Ի նոյն դարձաւ ամփոփեաց
 Օանձն 'ի կատար երկնասլաց :

Իտր հառաչանք վերացուցին ըզշըրթունս ,
 Օսալեցաւ ծընունդ սրտին յընդհանուր ,
 Ուսաճաճանչ տարաւ յերկին սուրբ աչկունս ,
 Ի հընոցէ սիրոյն հատաւ շունչ 'ի հուր . . .
 « Ետուած , կեցո՛ղ զհայաստանս . . .
 Եւ անդ եկաց սրտին բան :

Եղեալ ընդ կողմն՝ ուր ելք արփից արևուն
 Յուպ 'ի կրզակ մատուցանէր ալեզարդ ,
 Լանջ յողջախոհ փարէր բազկօք երերուն ,
 Դէմ Լրարչին կայր նախաստեղծն իբր ըզմարդ ,
 Եւ յընդունել կոյս հոգի
 Եւ յաւանդել բարեղի :

Ետուածակառք ընդ ճանապարհս թագուն
 Ուսեղինաց եկեալ դասուց ողջոյն տան ,
 Կէսք 'ի թիկանց և կէսք զոտիւք սրբասուն ,
 Ետուածակիր սուրբ տաճարին նեցուկ կան ,
 Եւ ոչ անդող աններեր
 Եւրդան հոգւոյն այն հրաւեր :

Ուծանին կապք . և շունչն մեծ 'ի վեր կոյս
 Իբր ըզհաղթողն դրժոխոց գործէ եւ .
 Եւ վառ 'ի վառ ծածանին դրօշքն ոսկելոյս
 Օր 'ի յերկնուստ կորզեաց գոլով դեռ յերկրէս .
 Եւ ըզնովաւ պարեն հոծ
 Դասք դասք նովաւ փրկելոց :

Իսկ 'ի ներքուստ հեռուստ յերկրէ խորաձոր
 Որպէս հրաբուխ 'ի գիշերի բոցահատ
 Սարից Սեպհոյ փայլեն կատարք շողաւոր .
 Եւր միանգամ ևս ակնարկեալ Սուրբն անյաղթ՝
 Եւրսէ զխորանս Եմահին
 Հայաստանեայց սէրն 'ի բռին :

Հ . Դ . Մ

ՀԱՆՈՒՍՄԱՆԻԹԻՒՆ

Հոռվայո՝ ամբիթեաբունը :

Հոռվայո՝ հին շէնքերուն մէջ
 աս ամբիթեաբունէն վսեմը չկայ :
 Հին ատեն աս շէնքը ժլաբեան ամբիթեաբուն կ'ըսուէր՝ Սեպհոյ փայլուն և
 Տիտոս կայսերաց անուամբը , որ ժլաբեան ազգատոհմէն էին . հայրը սկը-

սաւ շինել , որդին լըմընցուց Վրիստոսի 76 թուականին՝ Երուսաղէմէն բերած հրեայ գերիները աշխատեցնելով , որ հինգ տարուան մէջ լըմընցին : Երուսաղէմի մը կը նմանի , ու 150 ոտնաչափ բարձրութիւն ունի , բայց շէնքին չորս կողմը դիզուած հողուն պատճառաւ աւելի ցած կ'երևնայ : Իրեք յարկ ունի կամարներով շինած , ու քանդակագործ սիւներով զարդարուած . վարի յարկը դորացի ճար-